

III Jornada Tècnica de les Arts de Carrer

23 de setembre 2004

Notes sobre les idees presentades pels ponents

Tema : “La formació sobre la creativitat en espais urbans”

L'objectiu de la reunió és recollir les propostes d'artistes i formadors per crear una formació transversal per a creadors en l'espai urbà.

1. Taula inicial d'introducció a la Jornada

Carles Sala, Institut de Cultura de Barcelona :

- Constatem que ha arribat gent nova al país i que tenim l'oportunitat de recollir la seva vitalitat. Això ho poden fer les Arts de Carrer.
- El carrer és un bon laboratori social on s'escenifica la crisi permanent entre els habitants de la ciutat.
- Però això cal fer-ho professionalment, per això és necessària aquesta iniciativa de promoció de la formació per les Arts de Carrer.

Oriol Picas, Diputació de Barcelona :

- La Diputació cedeix el local per aquesta Jornada i manifesta el seu interès per aquesta iniciativa.
- Precisament aquests locals van ser a principi del segle XX una iniciativa de la Mancomunitat per a crear un centre de formació de professionals pel món industrial. Ara necessitem també nous professionals per les Arts de Carrer.
- En aquest context, creiem que cal posar la creativitat al servei de la dimensió social.
- La nova immigració és un desafiament per les Arts de Carrer.

Manel Pons, Plataforma Catalana d'Arts de Carrer

- Voluntat de l'associació professional de les Arts de Carrer de lluitar pel reconeixement de les Arts de Carrer en la seva expressió de qualitat artística. Per això cal una iniciativa de formació.
- Crítica de les Administracions en la seva forma de contractar espectacles.

Víctor Cucurull, fundació FUSIC

- Com a organitzadors de la Jornada, expressa la voluntat de promoure la formació transversal de creadors en l'espai públic.
- Recorda que és una iniciativa transversal, de forma que invitem als centres de formació artística a proposar iniciatives i participar en la seva execució.
- FUSIC considera la formació de creadors com un factor de consolidació del sector, però no únicament la formació. Cal fomentar la escriptura, la producció d'espectacles i la seva difusió, tot establint una relació d'intercanvi amb les xarxes professionals europees.
- Aquest conjunt d'iniciatives poden crear un entorn favorable als agents (artistes, productors, gestors de festes i festivals, formadors...) si les Administracions assumeixen una estratègia coherent. Pel funcionament d'aquest entorn favorable FUSIC proposa el projecte Ciutat de les Arts de Carrer, una xarxa virtual catalana amb connexió europea, al servei dels professionals i finançada per recursos públics.

2. Conferència magistral : “la FAI AR una visió europea de la formació”

Michel Crespin, fundador de la FAI AR

La FAI AR és un centre de formació de l'estat francès que començarà a funcionar regularment la primavera del 2005. Aquesta tardor realitza un seminari de tres setmanes a Marsella i a Canet, en col·laboració amb Els Comediants. La FAI AR està concebuda com una xarxa formativa europea i a Barcelona hi és present via FUSIC i Institut del Teatre.

- Michel Crespin presenta els antecedents històrics de les Arts de Carrer repassant els últims trenta anys, partint del moment inicial on arts de carrer eren sinònim de saltimbanquis.
- A França han comptat amb un suport institucional important a partir dels governs d'esquerres del 83' . Com a base d'inici comptaven amb el reconeixement del valor de la cultura dins de la democràcia republicana.
- Crespin sintonitza amb la Taula inicial de la sessió en valorar la professionalització de l'ofici i en reconèixer a les Arts de Carrer un impacte important en la cohesió social i en l'economia de la ciutat.
- Les confrontacions entre artistes i poder durant aquests anys, responen al valor profund de les Arts de Carrer com cultura popular, tot partint de la tradició (rituals i festes que responen a la fragilitat de l'ésser humà).
- En altres paraules, entre cultura popular i cultura “cultivada” es juga un combat on les classes socials evolucionades compten amb el poder de decidir qui és o no és artista.
- Crespin es qüestiona què caracteritza les Arts de Carrer i què fa que sigui necessària una formació pròpia. La resposta és el lloc on es juga, el carrer. El carrer havia estat l'espai propi de l'art durant 2500 anys i només passa als espais tancats amb el Renaixement.

- Però es tracta de fer Arts de Carrer, no al carrer. El lloc canvia la forma de “l’escriptura” de l’obra artística, però també canvia el fons.
- El creatiu fa un decriptatge de l’espai urbà. Amb els elements físics però també amb els components immaterials del lloc. Parlem de societat urbana, d’allò que portem a dins encara que siguem a l’entorn natural.
- El lloc urbà també compta amb el “cel”, es a dir, un altre espai sonor, olfatiu, fràgil per la meteorologia... La creació disposa de referents reals (no es fa sobre el no-res d’un espai teatral o una sala d’exposicions).
- El lloc és un espai social en ple canvi, amb un estatut de varietat, territoris compartits, diversitat generacional, on hi ha **tot** el públic (es calcula a França que el 90 % de la població és no-públic, a efectes de teatre i sales d’exposició).
- El lloc és un espai urbà amb les seves funcionalitats i els poders que els gestionen. L’artista es posa doncs en contacte amb aquests poders.
- L’artista decideix comportaments en un espai on els graus de llibertat son molt més grans que a la sala.
- Per tot això, la formació d’Arts de Carrer s’ha de fer partint d’aquells que han fet l’experiència creativa al carrer.
- En resposta a un comentari de Annemieke van de Pas, confirma el paper important de les arts plàstiques a les Arts de Carrer, tant com el poden tenir les arts escèniques. Cal una interactivitat entre les arts.

Dominique Trichet, director de la FAI AR

L’interès d’aquesta intervenció , un cop escoltats els criteris generals que caracteritzen les Arts de Carrer i les diferencien de la resta, és que presenta els criteris didàctics dels cursos que produeix la FAI AR.

- Intervenció de grups artístics que “fan escola”.

- Confrontació d'idees entre l'aprenent (així denominen a l'alumne) i el grup de treball.
- Es tracta de formar autors que han triat l'espai públic per la seva creació, no de directors que considerin el carrer com una varietat que podrien experimentar.
- Hi ha com professors sociòlegs, polítics, arquitectes, filòsofs...
- Mirada escenogràfica de llocs de ciutats, tot endevinant el seu passat històric.
- Participació d'experiències amb un tutor.
- Contacte permanent amb la gent de l'ofici, aprendre a fer però també a ser.
- Conceptes col·lectius fonamentals. Quines preguntes ens fem?
- Conceptes : verticalitat, mon oníric, só, intervenció urbano- social, monumentalitat, pirotècnia, llum artificial a la nit.

Unitats formatives incloses al currículum :

- Moments extraordinaris: viure esdeveniments com el Carnaval de Rio, la Setmana Santa de Sevilla, Disneyworld...
- Visitar actuacions artístiques de cultures no occidentals
- Actuar com assistent a la creació durant dos mesos, d'una companyia de carrer
- Manteniment de la pràctica artística bàsica de cadascú
- Aprendre un idioma
- Preparar un projecte individual
- Conèixer referents europeus de les Arts de Carrer, com Els Comediants, Antwerpen Open, Rumania, Itàlia...

La formació de FAI AR s'ofereix de forma gratuïta. Els alumnes han de comptar en pagar-se viatges i estades.

TAULA RODONA DE CREADORS

Comunicacions de Creadors artístics amb experiència d'Arts de Carrer ens proposen les seves reflexions en relació amb la proposta de formació.

Joan Font, de Comediants

- Parla de les experiències de Comediants: el carrer representa un art directe i fràgil (parla dels “taurons”, els espectadors difícils)
- El seu grup va començar fa uns 30 anys, ara continuen fent espectacles de carrer, però també els criden per actuar al Liceu. No parlen doncs com gent insatisfeta pel fet d’actuar al carrer, sinó que lamenten el poc compromís de les institucions.
- Consideren que en aquest temps, el seu grup ha estat pioner i ha fet el seu progrés, però no l’han fet els festivals de Tàrraga ni Barcelona. Comediants van ser els primers en portar els Diables al carnaval de Venècia.
- Barcelona te un gran potencial. Els Reis reuneixen mig milió de persones per la cavalcada i l’Ajuntament només hi gasta 30 milions de ptes.
- L’Institut del Teatre no s’ha ocupat del carrer fins ara, en el moment que comença a fer formació amb la FAI AR.
- No comptem amb estructures que facilitin els passos que cal donar per a crear un espectacle, proves, assaigs, experimentar barreges.
- La formació és molt important pel sector, encara que per a molts, hi ha segurament una prioritat que és la supervivència.

Alguns elements de la formació que preparen amb la FAI AR:

- Cadascú porta un tema, un motiu, una cançó i en fem un projecte.
- Triem un tema per grup i els representem entre tots.
- Tècniques per absorbir l’ambient urbà.
- La musica com motor narratiu.
- Aportacions diverses: antropòleg (el naixement del teatre), teòric de la festa, tècniques de màscares, arquitectura i espais efímers, musica al carrer...

Ricard Estruch, constructor d’espais efímers a la Festa Major de Gràcia.

- Presenta una demostració dels treballs que realitzen als carrers de Gràcia, amb un gran domini tècnic, amb motius diversos i amb reutilització de materials de poc preu.
- Ho presenta com una activitat tradicional que mobilitza moltes hores de voluntaris per transformar els carrers grisos de cada dia en espais de somni.
- No fa esment de que tinguin cap relació amb altres arts de carrer.
- Troba a faltar un reconeixement de l’administració. Falta formar el relleu generacional.

Marc Giralt, foto i vídeo al carrer, grup Sabotage.

- La seva característica és aprofitar la rapidesa de les tècniques de só i d'imatge per actuar al carrer.
- Fan una lectura històrica de l'espai urbà, projecten edificis amb les tècniques d'imatge.
- Adopten un punt de vista reivindicatiu.
- Presenten vivències humanes en tres dimensions.
- Construeixen espais on descodificar la TV. Petites històries de la gent.

Xavier Maristany, compositor musical amb experiències de producció en espais urbans.

- Reivindica la musica creada per espais concrets, sovint, amb els músics o el públic en moviment.
- A l'espai públic, la musica no s'entén de la mateixa manera, per exemple, no te sentit amplificar el volum d'un instrument, quan podem posar tants instruments com vulguem per aconseguir el mateix volum.
- Comenta experiències musicals de carrer amb milers de músics i intèrprets, com el Fil Musical a les Rambles i el Moll de la Fusta.
- Comenta tècniques per portar el ritme al carrer quan els músics son molts o es desplacen. Diu que cal millorar-les.

Leandre Escamilla, Xarxateatre.

- A partir de la seva experiència com a grup de carrer, veu la relació entre formació i la reivindicació de qualitat professional per les Arts de Carrer. Malgrat tot, hi ha qualitat i cal valorar-la i fer-la viable. Cal trencar el cercle viciós dels prejudicis que desvaloritzen el sector.
- Pel que fa a la representació, totes les ubicacions poden ser vàlides pel creador, cal assumir l'espai i els espectadors en cada cas.
- Forma part de les Arts de Carrer el seu impacte social que es projecta sobre la societat integral, no sobre públics minoritaris.
- Caldria formació també per a crítics, gestors, directors de festivals i pels propis artistes.

Oscar Valero, artista de graffitti, ONG.

- Protesta per la consideració que reben per part de l'administració com delinqüents, tot i que sovint arriben a col·laborar, es mantenen les contradiccions.

Xavier Nieto, urbanisme i art efímer.

- Les Arts de Carrer entren en diàleg amb la planificació urbanística. Sovint, un projecte urbanístic no esdevé realitat si les Arts de Carrer no li donen vida i sentit . Això val per les arts plàstiques com per les arts escèniques com per a una combinació d'ambdues. Les Arts de Carrer tenen la capacitat d'assumir un espai físic i els ciutadans que li donen vida, de forma integral.
- Per a il·lustrar aquesta visió, Xavier Nieto presenta un projecte de xarxa de bicicletes per Barcelona. Segons ell, les mesures d'ordenació del trànsit per a facilitar les bicicletes resulten insuficients sense una acció d'Arts de Carrer que permeti als ciutadans el descobriment de la xarxa.
- Així doncs, invita als creadors de la reunió que proposin projectes artístics que donin contingut al projecte de xarxa ciclista.

TAULA RODONA d'entitats de formació

Tema : quines ofertes es poden fer des de les escoles de formació artística per a un mòdul transversal de formació per artistes de Carrer?

Lluís Cabrera, Taller de Músics

- Podem dir que hem format molts músics que actuen al carrer, amb grups consolidats, però no hem creat un mètode per a produir-se al carrer
- Hi ha doncs un buit, però el podem cobrir.

Anton Font, escola el Timbal

- Han optat pel petit format als espectacles de carrer, no es reconeixen en el format dels Comediants
- Tenen gent formada al teatre de creació al carrer. Son a la Cubana, Joglars, Fura i Comediants.
- Les escoles de teatre privades no tenen cap reconeixement per part de l'Administració ni tenen recursos suficients.
- Ja fan formacions orientades cap a les Arts de Carrer: en acció gestual i creativitat. Poden dir doncs que estan en camí. Amb més recursos podrien fer més passos.

Jorge Vera, sots director d'art dramàtic a l'Institut del Teatre.

- L'espectacle de carrer no es un accident, estem davant les arrels del teatre, ens cal aprendre
- Per l'artista és el final, no un punt de partida per arribar a un altre lloc
- Proposa crear un cos teòric conjuntament entre les escoles. Pensa en directors i escenògrafs: hi ha un llenguatge artístic propi, ruptura de l'espai escènic, canvi del rol del públic..
- Al carrer no hi ha la protecció de l'escenari, el risc no és ficció sinó realitat
- Ho veu com una formació de segon nivell, per a gent avançada, no com una especialitat. Es suposo que els artistes ja tenen una disciplina artística bàsica. Això no és una disciplina més.

Montserrat Forcadas, Forn de Teatre Pa'tothom.

- Actuen com un grup/escola que utilitza el teatre com una eina d'intervenció social, per l'emancipació de l'oprimit, a diferents col·lectius, com ara escoles, associacions o presons.
- Utilitzen el teatre com eina d'inserció social per promoure la igualtat d'oportunitats. Han col·laborat amb diferents entitats del barri del Raval, com el Casal dels Infants, així com de la resta de Barcelona.
- Estan organitzant la *II Trobada Internacional de Teatre i Educació*.

Oriol Salamí, Escola de Músics

- Te experiència en actuar en espectacles de carrer.

- Li sembla interessant i necessària la iniciativa proposada de formació per la creativitat en espais urbans, però demana que no es faci una escola oficial tot deixant de banda les escoles privades.

Joan López, Ateneu Popular Nou Barris.

- Parla del Desastrosus Circus que està formant gent per actuar en espectacles de carrer.
- Entén que el projecte de formació en qüestió en aquesta Jornada s'orienta a la formació de directors d'espectacles, no a les especialitats artístiques.
- Ens recorda que el Circ no té reconeixement com activitat artística ni com a formació. Ells s'han organitzat com Associació de Circ de Catalunya i fan formació de nens (68 de 6 a 14 anys) i de nois de 18 a 25 (formació professional en tres cursos, sense reconeixement).

Macarena G. De Vega, El Almacen.

- Les actuacions del grup posen en relació els artistes plàstics amb la gent del carrer.
- Les seves actuacions aconseguixen la participació de la gent en barris determinats i l'ocupació d'espais urbans amb objectius socials i urbanístics.
- Apunta la necessitat de promoure la interacció entre les arts i la col·laboració amb els escriptors.

En conjunt podem afirmar que tots els participants van valorar positivament la iniciativa d'apostar per la formació com un element de valoració professional que consideren necessària.

Diverses intervencions en el debat puntualitzen que no es tracta de formar actors per les actuacions de carrer, sinó directors artístics. Les especialitats artístiques són diverses i el director les posarà al servei d'una pregunta, la seva pregunta, el seu motor en la creació al carrer. És el carrer, l'espai físic i la gent, que interpel·la al creador.

També és un element comú als diversos ponents la necessitat d'una formació que mantingui la relació amb els artistes que viuen experiències d'arts de carrer. Cal que la iniciativa formativa transversal aprofiti les ofertes formatives que ja existeixen.

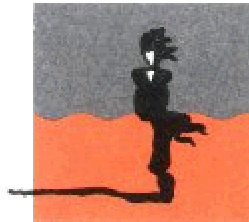
Encara que molts dels ponents han utilitzat exemples relacionats amb teatre de carrer, s'entén que parlem d'arts plàstiques i escèniques, de circ i de la seva integració.

En formes i expressions diverses, les arts de carrer representen un impacte social i assumeixen l'entorn urbà on tenen lloc, de forma que són un factor de cohesió i una forma de donar vida a les dinàmiques urbanes.

Barcelona, 5 d'octubre 2004

Aquesta Jornada ha estat organitzada per:

FUNDACIÓ SOCIETAT I CULTURA

FUSIC